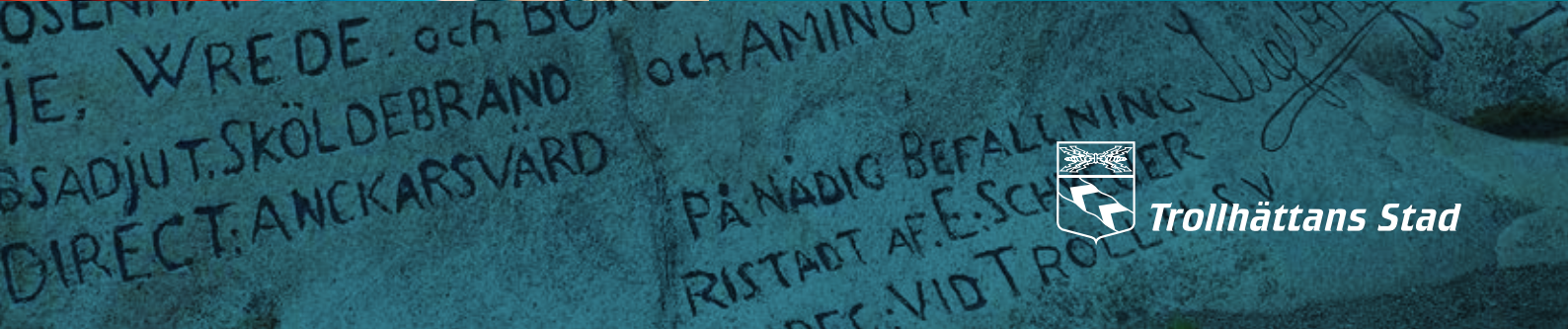

För ett jämlikt Trollhättan

Strategi för social hållbarhet
2016–2020

INNEHÅLL

■ INLEDNING	3
■ SOCIAL HÅLLBARHET	4
Samhällsutmaningar	4
■ SOCIALA BESTÄMNINGSFAKTORER FÖR HÄLSA	6
■ STRATEGI	8
Internationella, nationella och regionala styrdokument	8
Målgrupper	8
Roller och ansvar	8
Principer för genomförande	10
Ställningstaganden med inriktningar	12
• I Trollhättan skapar vi förutsättningar för social hållbarhet	13
• I Trollhättan har alla flickor och pojkar rätt till trygga och goda uppväxtvillkor	14
• I Trollhättan skapar vi förutsättningar för ett gott vuxenliv	16
• I Trollhättan skapar vi förutsättningar för åldrande med livskvalitet	18
Uppföljning	19
Begrepp/definitioner	20
Referenser	22

INLEDNING

Trollhättans Stads verksamhet styrs av en Mål- och resursplan (MRP). Av MRP framgår majoritetens programförklaring och fullmäktiges beslutade prioriterade mål för verksamheten. De tre hållbarhetsdimensionerna social-, ekologisk- och ekonomisk hållbarhet är tydliga i programförklaringen.

Vidare innehåller MRP fyra policyer som anger de förhållnings-sätt som ska gälla avseende social hållbarhet, miljö, kvalitet och personal.

I MRP 2016-2019 har sex horisontella perspektiv prioriterats för en långsiktigt hållbar utveckling. De horisontella perspektiven är folkhälsa, integration/inkludering, jämställdhet, skydd och säkerhet, finskt förvaltningsområde och miljö. Flera av perspektiven har gemensamma beröringspunkter vilket ställer ökade krav på samverkan dem emellan. Som exempel är jämställdhet och integration viktiga aspekter i folkhälsa. När många perspektiv ska dela på uppmärksamheten finns risken för att det uppstår "perspektivträngsel", alltså att tvärssektoriella frågor som jämställdhet, folkhälsa och inkludering tränger ut varandra.

En annan utmaning som kan uppstå är i skärningspunkten mellan horisontella och vertikala perspektiv. För verksamheter med krav på att beakta tvärssektoriella frågor kan problem uppstå i relationen till verksamheternas kärnverksamhet. Man kan säga att Staden styr på två sätt samtidigt; genom en traditionell, vertikal styrning samt genom att uppmuntra

horisontella processer. Förutsättningen är då att verksamheterna kan väga samman olika mål och balansera dem. Arbetet med de horisontella perspektiven ska förstärka och underlätta måluppfyllelsen av kärnverksamhetens mål och samtidigt bidra till en önskvärd samhällsutveckling.

Denna strategi för social hållbarhet För ett jämlikt Trollhättan! avser att förtydliga och vidareutveckla policyn för social hållbarhet, hantera perspektiven som avser social hållbarhet och ersätter de tidigare lokala strategierna för folkhälsa och ökad samhällsgemenskap samt omfattar den handikappolitiska policyn. Strategin anger tillvägagångssätt för att uppnå syfte och mål i programförklaring samt prioriterade mål i MRP. Syftet är att stimulera och vägleda nämnder och förvaltningarna i arbetet med social hållbarhet.

I Trollhättans Stads stadsgemensamma handlingsplan har samtliga förvaltningar tagit fram aktiviteter för att säkerställa genomförande av de horisontella perspektiven och därmed i riktning mot ett hållbart Trollhättan.

SOCIAL HÅLLBARHET

Ett socialt hållbart samhälle är ett livskraftigt samhälle där invånarnas jämlikhet, psykiska och materiella välfärd och jämställdhet mellan könen främjar en balanserad utveckling av samhället.

I ett socialt hållbart samhälle känner sig invånarna delaktiga, har likvärdiga förutsättningar för utbildning och sysselsättning och en god ekonomisk situation. De har förutsättningar för att bo bra, för att känna gemenskap med och tillit till andra och för att uppleva trygghet och god hälsa.

Ett socialt hållbart samhälle har ett inkluderande förhållningssätt där samhällets institutioner anpassar sig till samhällsmedlemmarnas behov och förutsättningar så att marginalisering och diskriminering motverkas.

I ett socialt hållbart samhälle tillerkänns människor lika värde med jämlika möjligheter att vara medskapare av samhällsutvecklingen oavsett kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk eller religiös tillhörighet, funktionsvariation, sexuell läggning eller ålder.

Samhällsutmaningar

Freds- och konfliktforskare Hans Abrahamsson menar att vår tids stora samhällsutmaningar kännetecknas av hur globalisering, migration och urbanisering binder samman det lokala och det globala. Nationella produktionssystem håller gradvis på att utvecklas till nätverkssamhällen där globala produktions- och förädlingskedjor blir alltmer framträdande. Städer och deras gränsöverskridande nätverk spelar en allt viktigare roll för regioners ekonomiska utveckling. Den ökade mångfalden och den sociala polariseringen som hör samhällsförändringen till utsätter samtidigt den sociala hållbarheten för svåra påfrestningar. Produktionssystemens behov av såväl hög- som lågutbildad arbetskraft förstärker skillnader i levnadsvillkor och livserfarenhet också inom städer, mellan olika stadsdelar och bostadsområden. Statistiskt syns det i växande inkomst- och hälsoklyftor. Samhällsutvecklingen ställer den sociala sammanhållningen och den sociala hållbarheten inför stora prövningar med ökad heterogenitet och social polarisering. Många städer befinner sig i ett spänningsfält mellan att å ena sidan utgöra en viktig nod och motor för en hållbar utveckling och å den andra sidan förvandlas till ett slagfält för sociala konflikter.¹

Allt fler upplever sig alltmer utestängda från att kunna påverka samhällsutvecklingen i stort liksom de beslut som berör deras vardag. De börjar därmed tappa tilltro till det politiska systemets legitimitet och makthavarnas förmåga till demokratisk samhällsstyrning. Dessa invånargrupper måste inkluderas i byggande av framtidens samhälle. De ökande kraven på förmågan att hantera komplexa samhällsproblem kan bara mötas genom kollektiv samverkan på lokal nivå och kräver invånarnas ökade politiska delaktighet, medskapande och dialog, såväl när det gäller att formulera problemen som att identifiera sätt på vilka de kan hanteras.²

Människors känsla av samhörighet och delaktighet förstärker förmågan att ta ett utökat kollektivt ansvar för samhällsutvecklingen. Människor som känner sig trygga och delaktiga har lättare för att ta kontakt med andra människor och bidra. Så ökar den sociala interaktionen och med den, den sociala hållbarheten.

Den fysiska planeringen kan bidra till att skapa attraktiva boendemiljöer, mötesplatser och rekreationsområden och därmed bidra till grundläggande förutsättningar för hälsa och social hållbarhet med integration, trygghet och jämlikhet. Eftersom den fysiska miljön är ett ramverk för alla de sociala interaktioner som sker i en stad, är stadens utformning en grundläggande förutsättning för invånarnas hälsa. Hur staden är planerad, från bostadens närmiljö till kontakten med den övriga staden, kan underlätta eller försvåra de kontakter som utgör de nätverk som är basen i vår sociala sfär. Sociala kontakter, social kontroll och tillit kan möjliggöras (och förhindras) beroende på bostadsområdets utformning. Integrerade stadsmiljöer med blandade bostadsbestånd, attraktiva mötesplatser och ett rikt kulturutbud, hälsosamma miljöer i och vid bostaden samt tillgängliga natur- och rekreationsområden skapar förutsättningar för såväl attraktivitet och tillväxt som hälsa och social hållbarhet. Det är viktigt att dessa hälsofrämjande strukturer är socialt jämlikt fördelade.³

¹ Abrahamsson (2016)

² Abrahamsson (2016)

³ Kommission för ett socialt hållbart Malmö (2012)

SOCIALA BESTÄMNINGSFAKTORER FÖR HÄLSA

Sociala bestämningsfaktorer för hälsa är de sociala och ekonomiska faktorer som på olika sätt påverkar hur människors hälsa och välbefinnande utvecklas genom livet.

Sysselsättning, utbildning, boende, kultur och fritid, socialtjänst, hälso- och sjukvårdsfrågor är exempel på viktiga sociala bestämningsfaktorer för befolkningens hälsa. Dessa faktorer ligger till grund för en stor del av ojämlikheten i hälsa i samhället och då de påverkas av politiska, sociala och ekonomiska krafter är de därmed möjliga att påverka.

Jolanda van Vliet och Margareta Kristensson, 2014, har tagit fram en figur baserad på Dahlgren och Whiteheads, (1991). Illustrationen på nästa sida visar hälsans bestämningsfaktorer. Faktorerna omringar oss individer och kan delas upp i olika "lager".⁴

De två översta lagren består av olika socioekonomiska, kulturella och miljörelaterade förhållanden, samt levnads- och

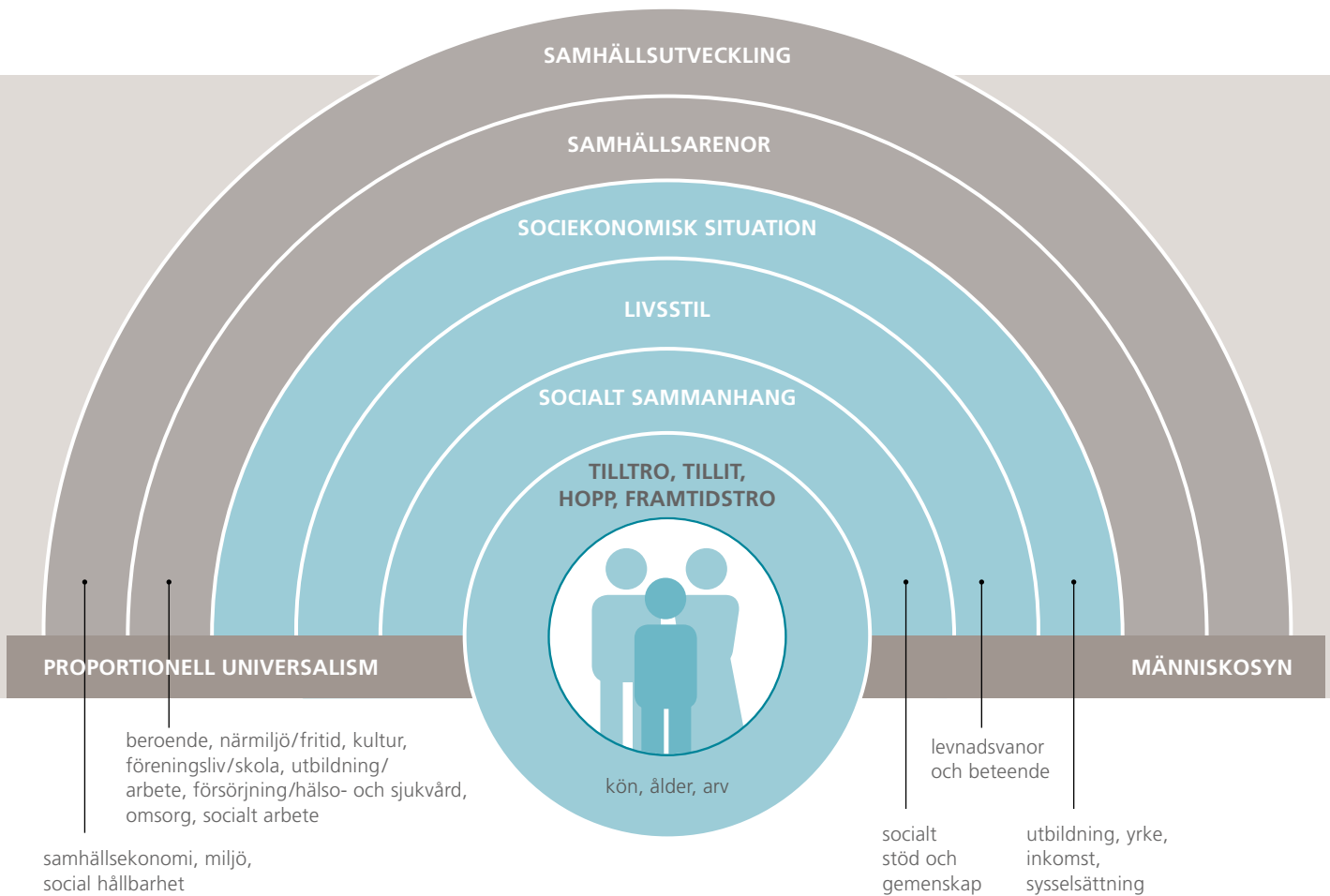
arbetsvillkor som kan vara svåra för varje enskild individ att påverka utifrån sin egen situation. Det krävs till stor del politiska och organisatoriska beslut fattade inom olika sektorer såsom utbildning, hälso- och sjukvård, bostadsmarknaden, fysisk miljö samt arbetsmarknaden.

Övriga lager, som är de mest individinriktade, består av faktorer relaterade till sociala nätverk och individuella levnadsvanor. Dessa lager går i hög grad att påverka som individ, men de påverkas också i ett samspel av de andra mer politiskt styrda lagren runt om.

Även om de individuella valen har stor betydelse för hälsan är det viktigt att komma ihåg att de villkor och förutsättningar som ligger till grund för individens val ofta bygger på politiska och organisatoriska beslut som fattas på samhälls- och strukturnivå.

⁴ Kommission för ett socialt hållbart Malmö (2013)

De bruna fälten markerar de samhälleliga förutsättningarna, de turkosa visar individuella bestämningsfaktorer. För en jämlik hälsa bör det finnas ett samspel mellan individ, miljö och samhälle.

STRATEGI

Internationella, nationella och regionala styrdokument

Sveriges riksdag har ratificerat flera FN konventioner om mänskliga rättigheter och fattat beslut om nationella målsättningar för arbetet med folkhälsa, jämställdhet, integration och inom ungdoms-, äldre- och handikappolitiken. Även regionalt finns målsättningar framtagna, både inom ramen för VG 2020 och Samling för social hållbarhet (framtagna av Västra Götalandsregionen). Både internationellt och nationellt har olika kommissioner tillsatts med uppdraget att ta fram vetenskapligt underbyggda strategier för hur skillnaderna i hälsa mellan olika grupper i befolkningen kan minska.

Tillsammans utgör dessa dokument grunden för vår strategi för social hållbarhet.

I strategin finns ställningstaganden och inriktningar som utgår ifrån våra lokala förutsättningar.

Målgrupper

För att Trollhättan ska vara en bra stad att leva i för människor i livets alla skeden är det viktigt att vi medvetet och aktivt jobbar för att alla, oavsett kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk eller religiös tillhörighet, funktionsvariation, sexuell läggning eller ålder ska få tillgång till lika förutsättningar och samma service.

Roller och ansvar

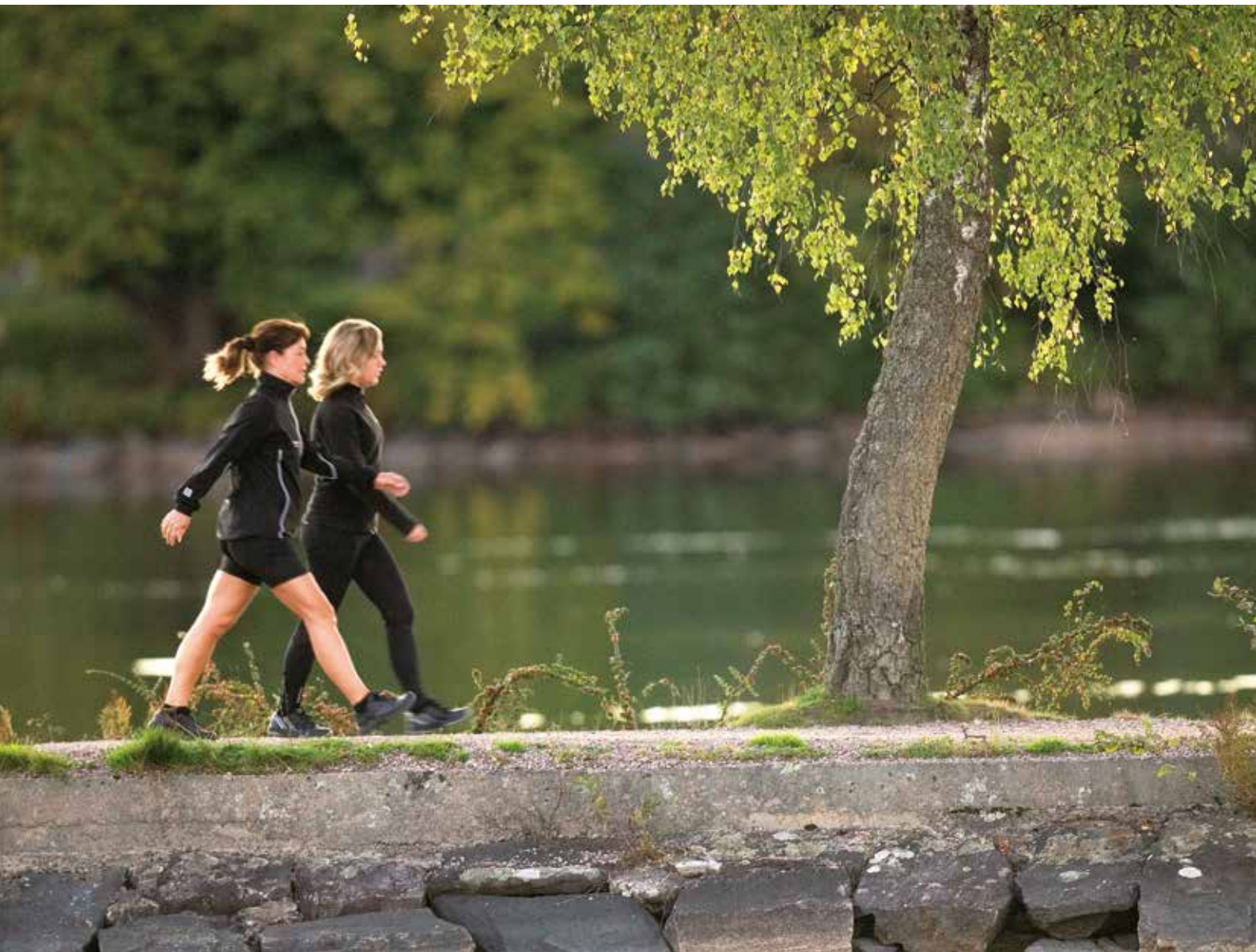
Inom Trollhättans Stad har nämnderna ansvar för att förvaltningarna genomför aktiviteter som bidrar till social hållbarhet i Trollhättan. Ett viktigt uppdrag inom ramen för strategin är att utveckla tvärssektoriella aktiviteter utifrån de prioriterade ställningstagandena med tillhörande inriktningar.

För att uppnå ett socialt hållbart samhälle måste alla sektorer i samhället involveras och bidra. Endast tillsammans med Trollhättebor, civilsamhället, statliga myndigheter, näringslivet, idéburen sektor och lärosäten kan vi uppnå goda resultat.

Principer för genomförande

För att förverkliga visionen om *Ett jämlikt Trollhättan* har fem principer tagits fram som anger vad som ska prägla arbetet med social hållbarhet. För att säkerställa ett långsiktigt och varaktigt arbete har nämnder och förvaltningar en avgörande roll i användandet av dessa principer.

Styrning och ledning	sid 10	▶
Hantering av målkonflikter	sid 10	▶
Främjande och förebyggande	sid 11	▶
Samarbete	sid 11	▶
Lärande organisation	sid 11	▶

PRINCIPER FÖR GENOMFÖRANDE

Styrning och ledning

För att nå framgång i arbetet med social hållbarhet och jämlikhet behöver politiska och organisatoriska beslut fattas utifrån hur de påverkar hälsoklyftorna. Långsiktiga förutsättningar för att minska skillnader i hälsa kräver också att man kan mäta, analysera och bedöma effekterna av de åtgärder som vidtas, för att se att man är på rätt väg.

Fokus är att minska skillnaderna i hälsa och därför behöver insatser riktas till hela befolkningen men anpassas, både utifrån omfattning och utformning, för att bättre nå grupper som annars skulle riskera att hamna utanför. Det kan även innebära att man ibland behöver erbjuda olika insatser för att skapa jämlika resultat.

I ambitionen att uppnå en mer jämlik hälsa i Trollhättan är invånarnas medverkan betydelsefull. Att kunna påverka tillvaron, att ha makt över sin vardag och känna sig delaktig i samhället är en betydelsefull faktor för hälsan. För att uppnå en mer jämlik hälsa är det av stort värde att involvera personer som annars har svårt att göra sin röst hörd i samhället. Det innebär att de beslut som tas och det arbete som görs ska genomsyras av en hög grad av delaktighet.

Hantering av målkonflikter

I dagens komplexa samhällssituation kan målkonflikter uppstå såväl inom som mellan sociala hållbarhetsmål men också i relation till andra för samhället viktiga välfärdsområden. När konflikter uppstår måste beslutsfattarna ta ställning och välja handlingsalternativ och där blir diskussionen om kortsiktiga kontra långsiktiga satsningar/resultat viktig.

Generellt gäller att målkonflikter löses genom en dialog där vi finner breda lösningar som kan få acceptans av många. Dialogen ska föras på alla nivåer och där frågan hör hemma. En målkonflikt kan avgöras mellan handläggare och närmaste chef och en annan mellan nämnder. Hur lösningen ser ut är således beroende på situationen och konfliktens art.

Främjande och förebyggande

Ett främjande synsätt utgår från faktorer som påverkar individens välbefinnande i positiv riktning. Att arbeta för en socialt hållbar utveckling handlar om att se sociala insatser och satsningar som investeringar, inte som kostnader. Investeringar i människor, särskilt under barndomen, ger vinster på längre sikt. Det visar sig bland annat genom att fler klarar skolan, utbildar sig, arbetar och kan försörja sig och har en god hälsa. Genom att investera i människors hälsa i ett tidigt skede sparar även samhället utgifter på lång sikt. Ett gott hälsotillstånd från livets början kan få betydelse för individens hela framtida liv och välmående.

Samarbete

Utifrån ett socialt hållbarhetsperspektiv behöver samarbete i olika former utvecklas och förstärkas för att kunna lösa de samhällsutmaningar vi står inför. Genom att lyfta fram och samordna det hälsofrämjande och förebyggande arbete som bedrivs i olika verksamheter och visa på möjligt samarbete mellan olika aktörer kan ett helhetsperspektiv skapas.

Lärande organisation

För att kunna veta vad som ger effekt och kunna prioritera rätt bland insatser för social hållbarhet behövs kontinuerlig kunskapspåfyllnad. Det handlar om att förvärva olika typer av kunskaper, både vetenskapliga och erfarenhetsbaserade men även om förmågan hos organisationen att omsätta nya kunskaper i verksamheternas arbete för social hållbarhet.

STÄLLNINGSTAGANDEN

Ställningstaganden med inriktningar

Ett främjande synsätt utgår från faktorer som påverkar individens välbefinnande i positiv riktning. Att arbeta för en socialt hållbar utveckling handlar om att se sociala insatser och satsningar som investeringar, inte som kostnader. Investeringar i människor, särskilt under barndomen, ger vinster på längre sikt. Det visar sig bland annat genom att fler klarar skolan, utbildar sig, arbetar och kan försörja sig och har en god hälsa. Genom att investera i människors hälsa i ett tidigt skede sparar även samhället utgifter på lång sikt. Ett gott hälsotillstånd från livets början kan få betydelse för individens hela framtida liv och välmående.

Ställningstaganden

- I Trollhättans skapar vi förutsättningar för social hållbarhet
- I Trollhättan har alla flickor och pojkar rätt till trygga och goda uppväxtvillkor
- I Trollhättan skapar vi förutsättningar för ett gott vuxenliv
- I Trollhättan skapar vi förutsättningar för åldrande med livskvalitet

I Trollhättan skapar vi förutsättningar för social hållbarhet

Att skapa förutsättningar för social hållbarhet handlar om att skapa ett samhälle där alla individer får sina rättigheter respekterade. Oavsett behov och förutsättningar ska alla ges lika möjlighet till en livsmiljö där de kan utvecklas, tillgodogöra sig kunskap och ha förutsättningar för en god hälsa.

Verka för en trygg, tillgänglig och attraktiv offentlig miljö

Fysiska egenskaper i stadsmiljön som exempelvis tillgång till gröna ytor, avsaknad av fysiska barriärer i offentliga byggnader och publik platsmark, trygga och inbjudande utemiljöer för promenader och cykling, är direkt kopplade till välbefinnande och hälsa och de är ofta på ett uppenbart sätt socialt ojämnt fördelade. Därför är det särskilt viktigt att det finns inbjudande utemiljöer som är tillgängliga för alla i samhället.

Verka för gränsöverskridande möten som uppmuntrar till medskapande

Trygga och lättillgängliga möten mellan olika grupper bidrar till att minska segregation, öka sammanhållning och gynnar en positiv hälsoutveckling.

Dessa möten är även viktiga för att invånarna ska känna sig som medskapare av samhället genom att kunna påverka vad som ska göras, varför det ska göras och gemensamt komma fram till hur det ska göras.

Verka för goda boendemiljöer och minskad boendesegregation

En blandad stad som innehåller olika typer av bostäder och funktioner inom ett och samma område bidrar till att det finns en variation av människor och sociala nätverk. Ju starkare positiv identitet som området har, ju större är chansen att man väljer att bo kvar även när den ekonomiska eller sociala situationen förändras, vilket är positivt för områdets sociala sammanhållning.

Verka för kunskapsallianser

Med kunskapsallianser menas jämlika samarbeten mellan till exempel företrädare för förvaltning, föreningsliv, näringsliv och forskning samt invånare. En kunskapsallians tar sin utgångspunkt i deltagarnas olika erfarenheter och kunskaper. Genom kunskapsallianser som formeras i samverkan mellan dessa aktörer kan nya tvärssektoriella innovativa lösningar uppnås.

I Trollhättan har alla flickor och pojkar rätt till trygga och goda uppväxtvillkor

Alla barn har rätt till bästa uppnåeliga hälsa, d v s rätt till bästa möjliga fysiska, psykiska och sociala välbefinnande.

FN:s konvention om barnets rättigheter betonar betydelsen av det enskilda barnets rättigheter. En bra start i livet är en av de viktigaste faktorerna för god hälsa och välbefinnande livet igenom. Barnrättsperspektivet uttrycker skyldigheten att förverkliga barnets mänskliga rättigheter genom att de används uttryckligen och dagligen i verksamhetsplanering och vid insatser av olika slag.

Barn och ungas rättigheter ska tillgodoses oavsett uppväxtvillkor eller individuella förutsättningar i enlighet med barnkonventionen. Barn måste bli hörda och barnets bästa ska alltid vara utgångspunkt i beslut som rör barn.

Säkerställa flickors och pojkars delaktighet och möjligheter till inflytande

Barn och ungas delaktighet är en resurs som kan bidra med erfarenheter och kunskaper. Barn och unga är också invånare med rätten att vara med, delta och påverka. Barn och ungas deltagande och inflytande möjliggör utveckling för individen och för samhällets demokratiska processer.

Verka för en trygg hemmiljö för alla flickor och pojkar samt utgå från att föräldrar är deras främsta resurs och stötta föräldrarna i den uppgiften

Familjens livssituation är betydelsefull för barns uppväxtvillkor och framtid. Barn och unga är beroende av skydd, omsorg och tillitsfulla relationer med vuxna. Hemmet är därför en viktig arena för främjande insatser för flickors och pojkars hälsa.

Verka för en god fysisk och psykisk hälsa hos alla flickor och pojkar

Många levnadsvanor som har betydelse för hälsan grundläggs under barn- och ungdomsåren. Framtida folkhälsoutvecklingen är således i hög grad beroende av att barn och unga tillförsäkras en god hälsa, goda levnadsvanor och levnadsförhållanden.

Verka för en hälsofrämjande, jämlik och jämställd förskola, skola och fritid för alla flickor och pojkar

Alla barn, oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, funktionsvariation, ålder, sexuell läggning, religiös tillhörighet har rätt till en likvärdig utbildning och fritid oavsett social bakgrund. Detta är förutsättningar som gör att de har möjlighet att nå sin fulla utveckling och livspotential.

Verka för att flickor och pojkar lämnar skolan med behörighet till vidare studier

Det råder ett ömsesidigt samband mellan skolprestationer och god hälsa. God hälsa leder till ökat välbefinnande och därmed bättre förutsättningar för lärande. Samtidigt är lärande i sig, att gå ut skolan med godkända betyg, många gånger en förutsättning för arbete och egen försörjning, samt leder till minskad ohälsa, kriminalitet och utanförskap.

Verka för att fler flickor och pojkar gör icke-traditionella studie- och yrkesval

Samhället och skolan ska aktivt uppmuntra elever att våga tänka större och annorlunda kring sina intressen och val, än vad som följer av de traditionella könsmodellerna idag. Det är i vårt land en självklarhet att flickor och pojkar har samma formella rätt till utbildning. Men på den reella jämställdhetens område finns det problem med unga flickors och pojkars studieval. Med reell jämställdhet avses flickors och pojkars möjligheter att i tanke och handling uppfylla sina intressen och ambitioner med skolgången, utan hinder av stereotypa föreställningar om kön.

Verka för att flickor och pojkar väljer ett liv fritt från tobak, alkohol, narkotika, dopning och spel om pengar

Att förebygga att unga börjar använda tobak och att få dem som börjat att sluta kan bidra till att färre vuxna röker och att tobaksskadorna minskar. Det finns ett samband mellan tobak och andra droger där tobak ses som en inkörsport till annat missbruk. Alkohol- och narkotikabruk under ungdomen riskerar att skapa störningar eller avbrott i processen att bli vuxen, vilket minskar möjligheten att slutföra utbildning och få ett arbete.

Verka för att alla arenor där flickor och pojkar vistas ska vara fria från våld och droger

Trygga och hälsofrämjande arenor där barn kan växa och utvecklas fria från våld och droger är varje barns rätt. Våld och droger skapar otrygga miljöer och är ofta sammanlänkade. Grövre former av våld uppstår där lindrigare former accepteras och våld i olika sammanhang förstärker varandra.

Verka för att våld i flickors och pojkars nära relationer upphör

Alla människor kan utsättas för våld i nära relationer. Våldet förekommer i alla samhällsgrupper och i alla former av parrelationer. Att redan som ung i en parrelation utöva eller bli utsatt för våld kan skapa ett livslångt lidande med stora samhällskostnader.

I Trollhättan skapar vi förutsättningar för ett gott vuxenliv

Den i särklass viktigaste resursen är människors förmåga och vilja att produktivt bidra till samhällets utveckling och välbefinnande. Den demografiska förändringen kommer att ge en brist på arbetskraft, men också öka pressen på välfärdssystemen. Det gör att de arbetade åren måste ökas för en hållbar ekonomisk utveckling. Detta kräver både att arbetslivet blir mer inkluderande och att det fungerar att arbeta upp i hög ålder över hela arbetsmarknaden.

Säkerställa att kvinnor och män har samma makt och möjligheter att påverka samhället och sina liv

Det handlar om lika möjligheter för kvinnor och män att delta i och påverka de processer som formar våra föreställningar, idéer, planer och handlingar om vilket samhälle vi gemensamt ska skapa och hur det ska gå till.

Verka för kvinnors och mäns möjlighet till bostad oberoende av sociala och ekonomiska förutsättningar

Att ha en bostad är en mänsklig rättighet. Det är också en av grundförutsättningarna för att känna trygghet. Att sakna bostad innebär ofta att individen flyttar runt mellan vänner, släktingar eller andra mer flyktiga kontakter för att få tak över huvudet.

Verka för ökat arbetsdeltagande och egen försörjning

Tillgång till arbete eller annan sysselsättning är en av de viktigaste förutsättningarna för egen försörjning. Att kunna försörja sig själv och sina familjemedlemmar är också en av grundförutsättningarna för hälsa. Det handlar inte bara om möjligheten till försörjning utan också om rätten till arbetsdeltagande utifrån sin förmåga liksom självständighet, självrespekt och att vara oberoende.

Verka för att bryta den könssegregerade arbetsmarknaden

Den könssegregerade arbetsmarknaden beror mycket på bilder och föreställningar om skillnader mellan kvinnor och män, bland annat att kvinnor är bräckligare och bättre på omvårdnad, män bättre på att bygga och fixa. Jämställda arbetsplatser bidrar till ökad kreativitet och lönsamhet och minskar risken för trakasserier och konflikter. Arbetsplatser med mer jämställt arbetsdeltagande gynnar således både kvinnor och män.

Verka för att utbildning och kompetensutveckling utformas utifrån individuella förutsättningar och samhällliga behov

Utbildning är en av de mer avgörande förutsättningarna för möjligheten att kunna etablera sig på arbetsmarknaden samt för möjligheten att välja en sysselsättning som upplevs stimulerande. Fullständiga betyg från grundskolan är den mest avgörande faktorn för fortsatta studier, oavsett individens förutsättningar eller bakgrund.

Verka för kvinnors och mäns möjligheter att göra hälsosamma val

Invånarna ska kunna göra aktiva val som stärker deras möjligheter till hälsa och en positiv hälsoutveckling. Det handlar om vikten av goda matvanor, att vara fysisk aktiv, att se och förebygga riskbeteenden och riskkonsumtion. Människors förutsättningar för en hälsosam livsstil ser olika ut och följer väldigt tydligt de livsvillkor under vilka individen lever. Att skapa stödande miljöer är en viktig förutsättning för att insatser som syftar till att påverka människors attityder och beteende ska få genomslag.

Verka för att kvinnor och män har samma tillgång och möjlighet till en aktiv fritid och ett aktivt deltagande i kulturlivet för ökat välbefinnande och livskvalitet

En aktiv fritid och ett aktivt deltagande i kulturlivet bidrar till ett gott liv för kommunens invånare. Alla ska ha goda förutsättningar att i alla livsskeden och livsroller tillvarata sina förmågor och forma sina liv, samt delta i och skapa samhällets aktiviteter och utbud.

Verka för att våld i kvinnor och mäns nära relationer upphör

Våld i nära relationer ska upphöra och kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet. Målet omfattar alla yttringar av fysiskt, psykiskt, sexuellt, socialt, materiellt och ekonomiskt våld och hot om våld, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck, könsstympning, giftermål mot någons vilja, samt prostitution och handel med människor för sexuella ändamål.

I Trollhättan skapar vi förutsättningar för åldrande med livskvalitet

Ett hälsosamt åldrande innebär en livslång process som påbörjas redan när vi föds. Under livet utsätts vi för påfrestningar av olika slag och hur vi mår när vi blir äldre beror på faktorer som påverkat oss genom hela livet. Oavsett hur man upplever åldrandet och de sociala förändringar som åldrandet medför, måste samhället ge de rätta förutsättningar för att varje individ ska få åldras med livskvalitet.

Verka för äldre kvinnors och mäns möjligheter till delaktighet och inflytande i samhället och i sin vardag

Som äldre är det viktigt att känna att man på olika sätt kan påverka sin livssituation. Många äldre har kunskaper och erfarenheter som kan vara till nytta för samhällets utveckling och det är viktigt för den här åldersgruppen att få känna delaktighet och kunna påverka både samhällsutvecklingen och sin vardagliga livsföring. Även om man inte längre är aktiv på arbetsmarknaden kan man ha ett aktivt liv inom många andra olika områden.

Verka för att äldre kvinnor och män kan leva ett aktivt liv med fysiskt och psykiskt välbefinnande utifrån sina personliga förutsättningar

Åldrandet innebär minskad fysisk förmåga men samhällsinsatser kan främja möjligheterna för ett fysiskt och psykiskt välbefinnande även under ålderdomen. Samtidigt skiljer sig förutsättningarna för ett aktivt åldrande åt mellan olika grupper av äldre. Genom att stärka och bevara kultur- och fritidsutbudet med ambitionen att särskilt nå äldre med små ekonomiska resurser och äldre med utländsk bakgrund kan samhället bidra till ett aktivt och mer hälsosamt åldrande för alla äldre.

Verka för äldre kvinnors och mäns möjligheter att behålla och utveckla sociala nätverk och mötesplatser

Sociala aktiviteter stärker sociala relationer och på så vis även livslusten, känslan av delaktighet och engagemang. Sociala aktiviteter har visat sig vara av stor betydelse för många äldre och det är positivt för äldre människors hälsa att ha ett socialt nätverk. Mötesplatser kan vara ett bra sätt för äldre att utöka sitt sociala nätverk.

Verka för anpassning av boende och närmiljö utifrån äldre kvinnors och mäns behov

Många människor med funktionsnedsättning väljer själva att flytta till mer tillgängliga och anpassade bostäder. Idag finns ett stort utbud av tillgänglighetsanpassade lägenheter att välja på. Det finns också så kallade seniorboenden, både i form av hyresrätter och bostadsrätter, som säkerställer krav på tillgänglighet.

Verka för äldres möjligheter att göra hälsosamma val

Att kunna göra hälsosamma val genom hela livet, även upp i höga åldrar, har positiva effekter på hälsan och livskvaliteten hos äldre personer. Fysisk aktivitet och goda matvanor har betydelse såväl som mental och social aktivitet.

Verka för att öka äldre kvinnors och mäns säkerhet och upplevelse av trygghet

Det finns flera faktorer som spelar roll för hur trygga vi känner oss, både individuella och generella. Trygghet kan handla om så olika saker som ekonomi, privata och offentliga relationer, självtillit, vår miljö. Att ha kontroll över situationen är en viktig förutsättning för att kunna känna trygghet, liksom möjligheterna att kunna göra sig förstådd och förstå sin omgivning. När man är gammal kan samhällets förmåga att skapa en trygg miljö bidra till äldre personers känsla av välbefinnande även om behovet av stöd och hjälp är stort.

Verka för att våld i äldre kvinnors och mäns nära relationer ska upphöra

Våld i nära relationer är varken ovanligt eller något som upphör vid stigande ålder. Våld mot äldre är allvarliga kränkningar av äldre kvinnors, och mäns mänskliga rättigheter. Äldre kvinnor och män har rätt till råd, stöd och hjälp från samhället till ett liv fritt från våld.

UPPFÖLJNING

De prioriterade ställningstagandena med tillhörande inriktningar ska konkretiseras i förvaltningarnas handlingsplaner samt i den stadsgemensamma handlingsplanen. Respektive nämnd/chef ansvarar för uppföljningen av förvaltningarnas handlingsplaner och stadsdirektören ansvarar för den stadsgemensamma handlingsplanen. Handlingsplanerna bereds, följs upp och revideras årligen i enlighet med ordinarie budgetprocess.

En långsiktig uppföljning av strategin sker vartannat år i enlighet med indikatorer kopplade till invånarnas livsvillkor, levnadsvanor och hälsa ur ett livscykelperspektiv. Det är av särskild vikt att mäta och följa upp ojämlikheter i hälsa.

En uppföljning av strategin i sin helhet återkopplas till ansvariga politiker och berörda ledningsgrupper inför en revidering av strategin.

BEGREPP/DEFINITIONER

Hållbar utveckling

En hållbar utveckling ska tillgodose dagens behov utan att äventyra kommande generationers behov. Alla beslut utformas på ett sätt som beaktar ekonomiska, ekologiska och sociala konsekvenser i ett längre tidsperspektiv. De tre dimensionerna i en hållbar utveckling är ömsesidigt beroende av varandra. För att uppnå en social hållbarhet krävs det t ex en god miljö och ekonomiska förutsättningar. Samtidigt har arbetet med en social hållbarhet en positiv påverkan på samhällsekonomin, miljön och klimatet. På samma gång har insatser för att skapa hållbar ekonomi och hållbar ekologi positiv påverkan på den sociala sammanhållningen, tryggheten och hälsan. Alltså är det viktigt att vi skapar breda

kunskapsallianser för hållbara lösningar. För att skapa ett hållbart samhälle måste vi alla våga gå över gränser. En hållbar stad gynnar oss alla!

Jämlikhet

Jämlikhet är ett socialt tillstånd där alla människor i samhället har samma status och respekt. Det betyder att alla är lika mycket värda. Vidden av begreppet jämlikhet är att alla människor har lika rättigheter enligt lagen, rätt till trygghet (skydd mot faror, brott och skador), rösträtt, yttrandefrihet och mötesfrihet, rätt till egendom och ta del av samhällets service och den gemensamma produktionen av bland annat

välståndstjänster. Jämlikheten omfattar således även ekonomisk jämlikhet, det vill säga lika tillgång till exempelvis utbildning, hälso- och sjukvård och socialförsäkringar. Jämlikhet innebär också lika möjligheter och skyldigheter, vilka omfattar samhället i sin helhet.

Jämställdhet

Jämställdhet innebär att kvinnor och män har samma makt att forma samhället och sina egna liv. Där är vi inte idag. Kunskap och tillgång till grundläggande fakta om kvinnors och mäns situation är elementärt för att kunna arbeta mot ett mer jämställt samhälle. Dessutom måste alla reflektera över sina egna föreställningar kring kön för att inte riskera att omedvetet återskapa rådande maktstrukturer. Det är i det vardagliga arbetet som jämställdhet skapas – eller ojäms-

ställdhet vidmakthålls. Att ta del av samhällets resurser ska inte vara beroende av kön. Flickor, pojkar, transungdomar, kvinnor, män och transpersoner ska ha lika stor rätt och möjlighet att ta del av de offentliga resurserna och ska ges lika möjlighet att delta i och påverka utformningen av samhället.

Folkhälsa

Folkhälsa definieras som ett uttryck för befolkningens hälsotillstånd som tar hänsyn till såväl nivå som fördelning av hälsan. En god folkhälsa innebär inte bara att hälsan genomsnittligt bör vara så god som möjligt, skillnaderna mellan olika grupper såsom sociala, geografiska, ekonomiska bör vara så liten som möjligt.

Mångfald/Integration/Inkludering

Mångfald handlar om likheter och olikheter. Våra unika identiteter formas av kön, ålder, etnisk och kulturell bakgrund, klass, sexuell läggning, funktionalitet, könsidentitet och könsuttryck, utbildning, familjeförhållanden, värderingar, intressen, erfarenheter och så vidare. Begreppet innebär för Trollhättans Stad att se, förstå, värdesätta och tillvarata denna blandning.

Integrationsbegreppet bygger på att det finns ett färdigt system eller struktur som någon eller något ska anpassas till, och som i viss mån också kan anpassas till de eller det som tillförs systemet. Det finns en problematik i begreppet eftersom det tenderar att dela upp människor i "vi" och "dem" – vi som ska integrera och de som ska integreras.

Inkludering innebär att man tar ytterligare ett steg, och har som mål att utveckla och stödja ett klimat som accepterar, värderar och tar tillvara de möjligheter som mångfald innebär. Mångfalden måste värderas och förstås på ett positivt sätt, och inkludering behöver ses som en långsiktig strategi och inte som ett isolerat projekt. Inkludering handlar om det faktiska deltagandet i samhället och en persons upplevelse av att vara en del av gemenskapen. Systemet/strukturen skapas då tillsammans av de människor som ingår.

REFERENSER

Abrahamsson, H (2016), *Vår tids stora samhällsodaning. En forskningssä om politiskt ledarskap, social hållbarhet och medborgardialog*. Stockholm: SKL

Kommission för ett socialt hållbart Malmö (2012), *Stadens rumsliga påverkan på hälsa*, Malmö stad

Kommission för ett socialt hållbart Malmö (2013), *Malmö väg mot en hållbar framtid. Hälsa, välfärd och rättvisa*. Malmö stad

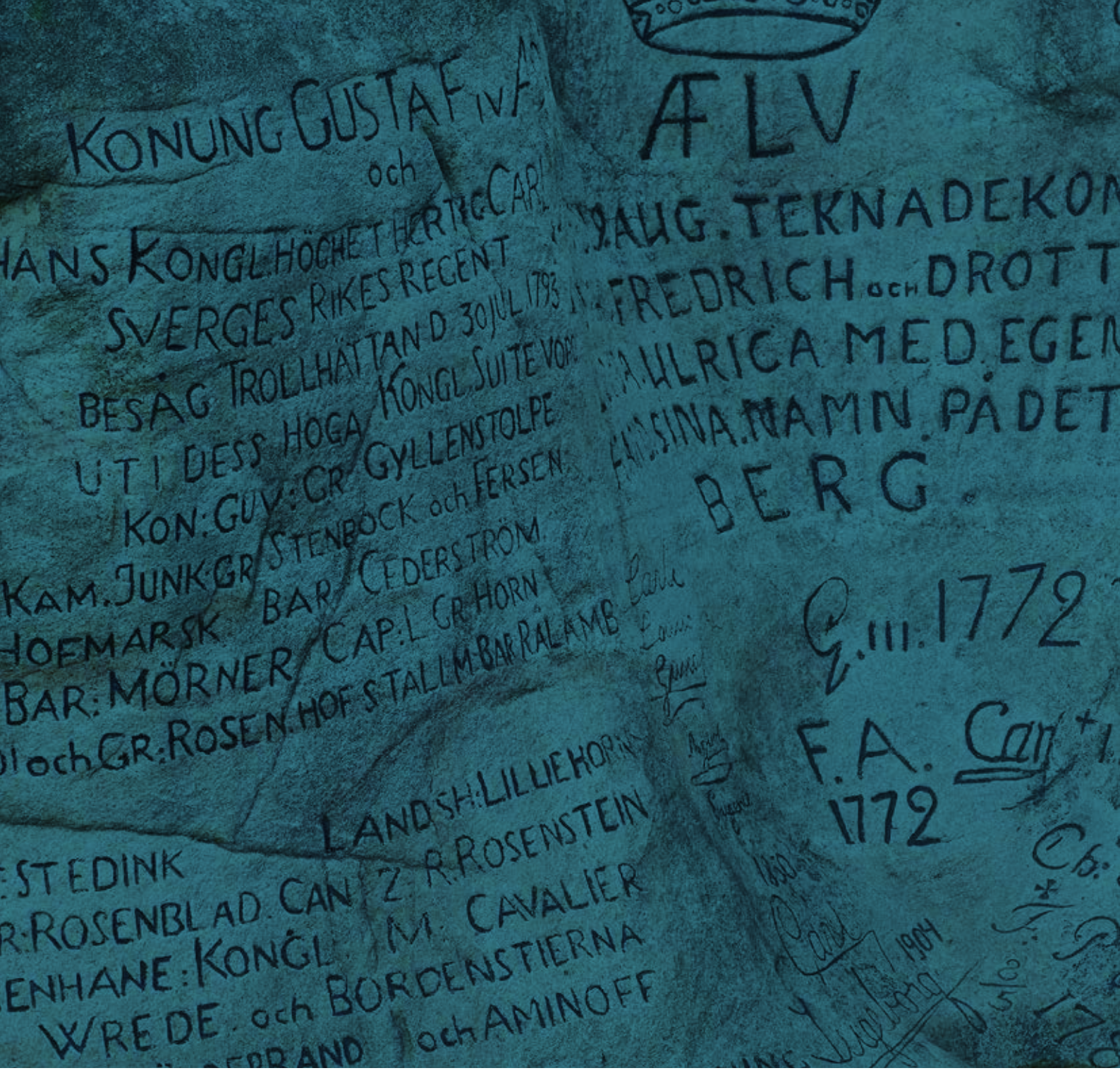
Nationella Healthy Cities nätverket (2013), *Hälsofrämjande stadsplanering*, Malmö stadsbyggnadskontor

Socialtjänstlagen (2001:453),
Svensk författningssamling 2001:453,
http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/socialtjanstlag-2001453_sfs-2001-453

Mer information om Trollhättans folkhälsoarbete finner du på vår hemsida www.trollhattan.se/folkhalsa

KONUNG GUSTAF IV A

ALV

och
HANS KONGL HÖCHET HERTIG CARL
SVERGES RIKES REGENT

FRANZ. TEKNAD EKON
FREDRICH och DROTT

BESÄG TROLLHÄTTAN D 30 JUL 1793
UTI DESS HOGA KONGL SUITE VORP
KON: GUV: GR GYLLENSTOLPE
KAM. JUNK: GR STENBÖCK och FERSEN.

ULRICA MED EGEN
HANSINA NAMN PÅ DET
BERG.

HOEMARSK BAR CEDERSTRÖM
BAR: MÖRNER CAP: L GR HORN
och GR: ROSEN HOF STALLM BAR RALAMB

*Carl
Linné
Gunn*

Q. III. 1772

ESTEDINK
R: ROSENBLAD CAN Z R ROSENSTEIN
ENHANE: KONGL M. CAVALIER
WREDE och BORDENSTIERN
FRAND och AMINOFF

*And
P*

F.A. Can +
1772

1760

*Carl
1771 1904*

*Ch:
*
P
178*

